

بررسی اثر فضای سبز شهری بر رفتارهای وندالیستی، پرخاشگرانه و نوع دوستانه نوجوانان شهر رشت

ایرج شاکری نیا^۱

irajshakerinia@yahoo.com

چکیده :

این تحقیق با هدف بررسی رابطه‌ی پرخاشگری، وندالیسم و رفتارهای نوع‌دوستانه در نوجوانان، از ۹۵ نوجوان (۴۵ نوجوان واجد فضای سبز و ۵۰ نوجوان فاقد فضای سبز) انجام شده است، از آن‌ها خواسته شد پرسشنامه‌های پرخاشگری، وندالیسم و نوع‌دوستی را به همراه پرسشنامه جمعیت شناختی تکمیل کنند، اطلاعات بدست آمده با آزمون همبستگی پیرسون، تحلیل رگرسیون و آزمون t برای گروه‌های مستقل با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۱۶ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

نتایج نشان داد که بین پرخاشگری، وندالیسم و رفتارهای نوع‌دوستانه در نوجوانان رابطه معنی‌دار وجود دارد. وندالیسم و پرخاشگری توانستند رفتار نوع‌دوستانه نوجوانان را تحت تأثیر قرار دهند. آزمون t نشان داد که نوجوانان درمغیرهای پرخاشگری، وندالیسم و نوع‌دوستی با یکدیگر تفاوت معنی‌دار دارند، بدین معنی که نوجوانانی که در محیط‌های واجد فضای سبز زندگی می‌کنند از پرخاشگری و وندالیسم کمتر و نوع‌دوستی بیشتر برخوردارند.

به این ترتیب زندگی در محیط‌های شهری مناسب که از امکانات فضای سبز و پارک و محیط ورزشی مطلوب برخوردار است، می‌تواند بر وضعیت روان شناختی ساکنین اثر مطلوب بگذارد، این تحقیق نشان داد که مدیریت شهری با در نظر گرفتن فضاهایی در درون محلات، اقدام به تأسیس محیط‌های زیست مناسب شهری کرده و با قرار دادن برخی امکانات ورزشی ضمن دستیابی به سرانه فضای سبز مناسب شهری و تقویت سلامت روانی ساکنین، زمینه‌ی تخلیه انرژی متراکم نوجوانان را فراهم آورد.

کلیدواژه‌ها: پرخاشگری - وندالیسم - رفتارهای نوع‌دوستانه - محیط زیست شهری.

^۱ - دانشگاه گیلان، دانشکده علوم انسانی، گروه روان شناسی

مقدمه:

محیط زیست مجموعه‌ای بسیار بزرگ و درهم پیچیده‌ای از اجزاء و عوامل مختلف و برهم اثر گذار است که در طی میلیون‌ها سال تکوین و تکامل یافته و در بستر آن زندگان از حد یک یاخته تا گیاهان علوفه‌ای و دانه‌ای، درختان، پرندگان، خزندگان، پستانداران، یعنی انسان به شکوفایی ادامه داده‌اند [۴۶]. در یک جمع بندی از تعاریف ارائه شده، قوام [۱۲]، محیط زیست را همه محیط‌هایی می‌داند که انسان به طور مستقیم و غیر مستقیم به آن وابسته است و زندگی و فعالیت‌های او در ارتباط با آن قرار دارد، وی آن را به دو بخش تقسیم کرده است:

الف: محیط زیست طبیعی: بخشی از محیط زیست که در تشکیل آن بشر نقشی نداشته، بلکه از موهبت‌های خدادادی است و شامل جنگل‌ها، مراتع، کوه‌ها، دشت‌ها، رودخانه‌ها، دریاها، باتلاق‌ها، چشم اندازها و نظایر اینها می‌گردد. عوامل تشکیل دهنده-ی محیط زیست طبیعی؛ شامل عوامل جاندار (گیاهان و جانوران) و عوامل بی‌جان (خاک، آب و هوا) می‌باشد.

ب: محیط زیست انسانی یا (محیط زیست انسان ساخت): به آن بخش از محیط زیست اطلاق می‌گردد که به دست بشر ساخته شده و زائیده‌ی تفکر اوست. برحسب این طبقه بندی، محیط شهری در زمره محیط زیست انسانی است. پژوهشگران نشان داده‌اند که امروزه در محیط‌های شهری مسائل و آلودگی‌های محیطی و اجتماعی بسیاری وجود دارد. به عنوان مثال آسیب شناسان اجتماعی در بررسی انواع جرایم و رفتارهای ناهنجار شهری به تأثیر قانون، مجرم، قربانی، زمان و مکان جرم توجه داشته، نقش عوامل و شرایط مکانی در پیدایش ناهنجاری‌های رفتاری از حیث لزوم اتخاذ تمهیدات پیشگیری کننده در مدیریت و برنامه ریزی‌های محیطی حایز توجه ویژه دانسته‌اند [۲۱].

یکی از عوامل ایجاد کننده این شرایط در زندگی شهری، فضاهای سبز درون شهرهاست. فضاهای سبز شهری در کاهش رفتارهای پر خاشگرانه و دستیابی به آرامش روانی عنصری مهم بوده و می‌تواند به افزایش رفتار صمیمانه و ارتقاء ارتباطات انسانی مطلوب منجر شود. گرچه مدتهاست که بشر متوجه اهمیت محیط زیست در زندگی خود شده است، اما دهه‌های آخر قرن بیستم محققان رشته‌های مختلف علوم دانشگاهی جنبه‌های متنوعی از آن را مورد بررسی قرار داده‌اند و نتیجه گرفته‌اند که در پژوهش و مطالعات زندگی شهری متغیرهای متعددی دست اندرکار هستند که در هر پژوهش می‌توان به برخی از آنها پرداخت؛ لذا در پژوهش جاری به عام‌ترین و پرنفوذترین این متغیرها توجه شده است که عبارتند از خشونت و پر خاشگری، وندالیسم و نوع دوستی.

از جمله رایج‌ترین پدیده‌های انسانی در محیط‌های مختلف از جمله محیط‌های زیست شهری پر خاشگری و خشونت است. سازمان بهداشت جهانی [۴۸]، ضمن اینکه خشونت را مهم‌ترین مشکل مربوط به سلامت عمومی می‌داند، آن را پدیده‌ای روبه افزایش تلقی می‌کند. پر خاشگری نیز به نوبه خود به رفتارهایی اطلاق شده است که با هدف ایجاد صدمات عمدی جسمانی یا روانی به افراد دیگر صادر می‌شود [۱۹ و ۲۵]. پر خاشگری از جمله متغیرهایی است که در روان شناسی محیط مکرراً مورد بررسی قرار گرفته است، در این زمینه پر خاشگری نوجوانان همواره از اهمیت فراوانی برخوردار بوده است. درجه شیوع میزان خشونت و پر خاشگری در این گروه سنی به حدی بوده است که آن را جزئی از پدیده‌ی نوجوانی امور تلقی می‌کنند [۱]. در این زمینه تمرکز اولین تحقیقات بر پدیده‌های اجتماعی و محیطی مانند نابرابری‌های اجتماعی، فقر و محیط بوده است [۲۲ و ۴۹]. بررسی‌ها در این زمینه نشان داده است که پر خاشگری دوره‌ی نوجوانی نه تنها منجر به پر خاشگری در بزرگسالی می‌شود، بلکه پیامدهای منفی دیگری نیز به دنبال دارد. بطوری که نوجوانانی که پر خاشگری زیادی دارند، زمینه ابتلاء به بزهکاری، اختلال سلوک، ناسازگاری در مدرسه و اعتیاد دارند [۳۲]. نکته بسیار مهم این که بسیاری از آسیب‌های روانی در دوران بزرگسالی در واقع ادامه مشکلات دوران کودکی و نوجوانی است [۲۹]. محیط و متغیرهای آن بر پر خاشگری انسان تأثیر قدرتمندی دارد. محققین نشان داده‌اند که ازدحام، دما، سروصدا با پر خاشگری و خشونت ارتباط دارد [۱۷، ۱۹، ۲۴ و ۴۳]. پژوهش‌های انجام گرفته نشان می‌دهد که مجاورت با طبیعت مانند باغ یا منطقه چمن کاری، پر خاشگری را کاهش می‌دهد. در

یکی از پژوهش‌های هامونی و نیچل^۲ [۳۶]، حملات پرخاشگرانه را در بیماران مبتلا به آلزایمر مورد بررسی قرار دادند. بیماران در دو محیط متفاوت قرار گرفتند. محیط سرسبز و محیط معمولی. نتیجه تحقیق نشان داد که میزان رفتارهای پرخاشگرانه بیماران مبتلا به آلزایمر در محیط عادی بالاتر بود؛ در حالی که میزان وقوع حملات پرخاشگرانه در بیمارانی که در محیط سرسبز قرار داشتند در همان حد بوده یا اندکی کاهش نشان داده است. نتیجه تحقیق رایس و رمی^۳ [۴۱]، نیز نشان داد که خصومت زندانیان پس از مشارکت در پروژه‌ی آماده‌سازی فضای سبز به میزان قابل توجهی کاهش یافته است.

وندالیسم نیز یکی دیگر از پدیده‌هایی است که محققین حوزه‌ی علوم انسانی و اجتماعی بدان توجه ویژه‌ای داشته‌اند. در متون جامعه‌شناسی انحرافات و آسیب‌شناسی اجتماعی، وندالیسم به دفعات به مفهوم داشتن نوعی روحیهٔ بیمارگونه به کار رفته و مبین تمایل به تخریب آگاهانه، ارادی و خودخواسته‌ی اموال، تأسیسات و متعلقات عمومی است. مایر و کلینارد^۴ [۳۵]، نیز وندالیسم را تخریب ارادی اموال و متعلقات عمومی به صورتی مداوم و مکرر تعریف می‌کنند. میکس گاردنر پاول و گرانتام - مک گرور^۵ [۳۴] در بررسی عوامل تعیین‌کننده پرخاشگری و نوع‌دوستی در نوجوانان مدارس جامائیکا دریافتند که نوجوانان پرخاشگر در مقایسه با نوجوانان نوع‌دوست به صورت معنی‌داری از شرارت‌های بیشتر برخوردار بوده و در فعالیت‌های مدرسه‌ای مانند خواندن و هجی کردن نمرات کمتری بدست آورده و رتبه پائین‌تری در مقیاس هوش کلامی بدست آورده‌اند و علاوه بر این‌ها آرزوهای بلندپروازانه کمتری داشتند. علی‌رغم گستردگی مفهوم واژهٔ وندالیسم، در پژوهش حاضر این واژه در معنای محدود آن، که صرفاً بیانگر گرایش‌های وندالیستی جوانان مورد بررسی است و با پرسشنامه بررسی می‌شود، به کار رفته است. نوع‌دوستی نیز یکی دیگر از مفاهیم مربوط به رفتار در روان‌شناسی محیط است که مورد علاقه‌ی زیاد محققین این رشته علمی است. نوع‌دوستی در مباحث جامعه‌شناسی نیز به عنوان مفهومی بنیادین در فهم رفتار اجتماعی انسان مطرح شده است [۶]. نوع‌دوستی اساساً بیانگر رفتاری است که هدف آن نفع‌رسانی به دیگران است [۸]. کواینگ، مک گو، کروگر و بوچارد^۶ [۳۱]، در پژوهش خود نشان دادند که مذهب گرایی با رفتارهای ضد اجتماعی رابطه منفی داشت و با رفتارهای نوع‌دوستانه رابطه مثبت داشت. علی‌رغم اهمیت اساسی نوع‌دوستی در روابط اجتماعی که تقریباً از اواسط دهه‌ی ۱۹۶۰ به طور گسترده مورد توجه قرار گرفته است این مسأله در ایران چندان مورد توجه نبوده و با توجه به مطالب بیان شده، تحقیق حاضر برای پاسخگویی به سؤالات زیر انجام گرفت:

- ۱- آیا بین پرخاشگری و وندالیسم رابطه‌ای وجود دارد؟
- ۲- آیا بین پرخاشگری و رفتارهای نوع‌دوستانه رابطه‌ای وجود دارد؟
- ۳- آیا بین وندالیسم و رفتارهای نوع‌دوستانه رابطه‌ای وجود دارد؟
- ۴- آیا بین پرخاشگری، وندالیسم و رفتارهای نوع‌دوستانه نوجوانان واجد فضای سبز و فاقد فضای سبز تفاوت وجود دارد؟

روش

جامعه، نمونه و روش نمونه‌گیری:

جامعه آماری مورد پژوهش کلیه‌ی نوجوانان شهر رشت. از این جامعه نمونه‌ای برای پژوهش انتخاب شد؛ نمونه‌گیری به صورت داوطلبانه بود؛ بدین ترتیب که پس از اتمام سال تحصیلی ۱۳۸۹ محقق پس از انتخاب محیط تحقیق (یک محیط واجد فضای سبز و دیگری فاقد فضای سبز انتخاب کرد)، روزهایی را جهت انجام تحقیق در نظر گرفت. محقق محیط‌های انتخاب شده برای تحقیق را تا حد امکان به گونه‌ای انتخاب کرده است که به لحاظ اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی همگن باشد. در

^۲-Mooney & Nicell

^۳-Rice & Remy

^۴-Meier & Clinard

^۵-Meeks Gardner, Powell & Grantham-McGregor

^۶-Koing, Mcgue, Krueger & Bouchard

عین حال این دو محله به لحاظ موقعیت مکانی متفاوت هستند، بدین صورت که یکی از این دو محله در مجاورت پارک بزرگ شهر (محله پارک شهر) قرار دارد که به لحاظ امکانات تفریحی بسیار غنی و متنوع است و محله دیگر (محله آفخرا) که از محله‌های قدیمی شهر و فاقد این امکانات است، منازل قدیمی که به کوچه‌های تنگ و فشرده منتهی شده و کودکان و نوجوانان که در ایام فراغت با وسایل بازی ابتدایی در آن‌ها سرگرم فعالیت بدنی و ورزش می‌شوند. در هنگام اجرای تحقیق، پژوهشگر پس از صحبت مقدماتی با نوجوانان و بیان هدف تحقیق و جلب رضایت آن‌ها، پرسشنامه‌ها را در اختیار آنان قرار می‌داد و پس از تکمیل تحویل می‌گرفت؛ نهایتاً ۹۵ نوجوان (۴۵ نوجوان واجد فضای سبز و ۵۰ نوجوان فاقد فضای سبز)، با تکمیل پرسشنامه‌ها با محقق همکاری کردند.

ابزار :

گردآوری اطلاعات به کمک پرسشنامه‌های زیر انجام شد:

آزمون پرخاشگری اهواز توسط زاهدی فر، نجاریان و شکرکن [۷]، تدوین و اجرا شد. پرسشنامه مذکور دارای ۳۰ گویه ۴ گزینه‌ای طیف لیکرت با دامنه‌ی ۱ تا ۴ بوده و برای سنجش پرخاشگری متناسب با ویژگی‌های فرهنگی-اجتماعی کاربرد دارد. برای ارزیابی و سنجش همسانی درونی مقیاس پرخاشگری از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. براساس نتایج حاصله ضریب آلفای کرونباخ برای این پرسشنامه ۰/۸۷ بدست آمد که نشان دهنده‌ی مطلوبیت مناسب برای سنجش پرخاشگری است. همچنین در تحقیق جاری ضریب آلفای بدست آمده ۰/۹۱ است که نشان دهنده‌ی پایایی مطلوب پرسشنامه مذکور است. آزمون سنجش وندالیسم با در نظر گرفتن معیارهای رفتارهای تخریب گرایانه و با الگوگیری از مقیاس‌های مشابه داخلی [۳۱ و ۳۲] و خارجی [۳۷ و ۴۷] تنظیم شد. برای بررسی اعتبار پرسشنامه به شیوه‌ی محتوایی، پرسشنامه تنظیم شده‌ی اولیه در اختیار اساتید روان شناسی و جامعه شناسی دانشگاه گیلان قرار گرفت و پس از خارج کردن سوالات نامناسب از پرسشنامه، پرسشنامه نهایی با (۱۵ سوال) برای سنجش پایایی از طریق آلفای کرونباخ در اختیار ۲۰ نفر از دانشجویان قرار گرفت مقدار آلفای کرونباخ بدست آمده (۰/۸۶) نشان می‌دهد که پرسشنامه از مطلوبیت مناسبی برای سنجش رفتارهای تخریبی برخوردار است.

پرسشنامه رفتارهای نوع دوستانه نیز ضمن در نظر داشتن شاخص‌های امداد گرایانه و با الگوگیری از منابع داخلی [۱۲] و خارجی [۱۵ و ۹]، طراحی شد این پرسشنامه نیز همانند پرسشنامه وندالیسم، برای اعتبار یابی به شیوه‌ی محتوایی در اختیار اساتید روان شناسی و جامعه شناسی قرار گرفت و پس از تأیید (۱۲ مورد) برای پایایی سنجی در اختیار ۲۰ نفر از دانشجویان قرار گرفت و با کسب آلفای کرونباخ (۰/۷۹) مطلوب تشخیص داده شد. پرسشنامه جمعیت شناختی نیز برای جمع آوری اطلاعات شخصی آزمودنی‌ها (سن، تحصیلات، محل سکونت، متغیرهای خانوادگی و...) تنظیم شده است.

یافته ها :

این مطالعه با مشارکت ۹۵ نوجوان (۴۵ نوجوان واجد فضای سبز و ۵۰ نوجوان فاقد فضای سبز) انجام شد. در جدول ۱، میانگین و انحراف استاندارد نمرات وندالیسم، پرخاشگری و نوع دوستی نوجوانان به تفکیک محیط ارائه شده است.

جدول ۱ میانگین و انحراف استاندارد نمرات وندالیسم، پرخاشگری و نوع دوستی نوجوانان مشارکت کننده در تحقیق به تفکیک محیط

متغیر	وضعیت محیط	میانگین	انحراف استاندارد	حداقل	حداکثر	تعداد
وندالیسم	واجد فضای سبز	۲۶/۱۱	۱/۶۵	۱۵	۴۳	۴۵
	فاقد فضای سبز	۳۱/۴۶	۱/۵۲	۱۹	۵۱	۵۰
پرخاشگری	واجد فضای سبز	۷۴/۷۵	۱/۵۷	۴۹	۱۰۲	۴۵
	فاقد فضای سبز	۸۲/۱۰	۱/۹۰	۵۵	۱۱۲	۵۰
نوع دوستی	واجد فضای سبز	۳۴/۱۷	۱/۳۶	۲۹	۳۸	۴۵
	فاقد فضای سبز	۲۶/۷۲	۱/۲۷	۱۸	۳۱	۵۰

با مشاهده‌ی جدول ۱ مشخص می‌شود که نوجوانان مشارکت کننده در تحقیق برحسب محیط زندگی در متغیرهای سه‌گانه تحقیق تفاوت دارند برای مقایسه میانگین‌های وندالیسم، پرخاشگری و نوع دوستی نوجوانان مشارکت کننده در پژوهش از آزمون t برای گروه‌های مستقل استفاده شد که نتیجه مقایسه این متغیرها در جداول ۲ آمده است.

جدول ۲ مقایسه میانگین‌های وندالیسم، پرخاشگری و نوع دوستی نوجوانان مشارکت کننده در پژوهش با استفاده از آزمون t برای گروه-

های مستقل

متغیر	وضعیت محیط	میانگین	تفاوت میانگین	t	درجه آزادی	سطح معنی داری
وندالیسم	واجد فضای سبز	۲۶/۱۱	-۵/۳۴	-۲/۳۷	۹۳	۰/۰۱۹
	فاقد فضای سبز	۳۱/۴۶				
پرخاشگری	واجد فضای سبز	۷۴/۷۵	-۷/۳۴	-۲/۳۲	۹۳	۰/۰۰۴
	فاقد فضای سبز	۸۲/۱۰				
نوع دوستی	واجد فضای سبز	۳۴/۱۷	۷/۴۵	۳/۹۹	۹۳	۰/۰۰۰۱
	فاقد فضای سبز	۲۶/۷۲				

همانگونه که در جداول ۲ مشاهده می‌شود، بین نوجوانان مشارکت کننده در پژوهش از لحاظ متغیرهای مورد بررسی تفاوت وجود دارد و این تفاوت‌ها تیز از نظر آماری معنی داری است.

به منظور بررسی ارتباط وندالیسم، پرخاشگری و نوع دوستی بین نوجوانان مشارکت کننده در پژوهش از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد که نتایج آن در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳ رابطه وندالیسم، پرخاشگری و نوع دوستی بین نوجوانان مشارکت کننده در پژوهش (N=۹۵)

متغیر	وندالیسم	پرخاشگری	نوع دوستی
وندالیسم	۱	۰/۹۵۲**	-۰/۹۲۹**
پرخاشگری	۰/۹۵۲**	۱	-۰/۹۴۷**
نوع دوستی	-۰/۹۲۹**	-۰/۹۴۷**	۱

همانگونه که از داده‌های جدول ۳ بر می‌آید رابطه متغیرهای تحقیق در سطح آلفای $P < 0/01$ معنی دار است. برای پیش بینی اثرگذاری وندالیسم، پرخاشگری بر نوع دوستی نوجوانان از تحلیل رگرسیون چندگانه به شیوه گام به گام استفاده شد، که نتایج آن در جدول ۴ آمده است.

جدول ۴ خلاصه مدل و مشخصه های آماری رگرسیون چندگانه به روش گام به گام برای ضرایب وندالیسم، پرخاشگری و نوع دوستی

مدل	B ضرایب استاندارد	خطای استاندارد	ضرایب غیر استاندارد Beta	t	سطح معنی داری	R	R2
۱(a)	عدد ثابت	۲/۰۴۵		۴۲/۸۳۸	۰/۰۰۰۱	۰/۹۴۷	۰/۸۹۷
	پرخاشگری	۰/۰۲۶	-۰/۹۴۷	-۲۸/۴۰۳	۰/۰۰۰۱		
۲(b)	عدد ثابت	۳/۹۲۶		۱۹/۸۳۹	۰/۰۰۰۱	۰/۹۵۱	۰/۹۰۵
	پرخاشگری	۰/۰۸۱	-۰/۶۶۲	-۶/۳۲۲	۰/۰۰۰۱		
	وندالیسم	۰/۰۹۱	-۰/۲۹۹	-۲/۸۵۹	۰/۰۰۵		

a متغیر پیش بین: (عدد ثابت) پرخاشگری

b متغیر پیش بین: (عدد ثابت) پرخاشگری، وندالیسم

متغیر وابسته: نوع دوستی

همانگونه که در جدول شماره ۴ مشاهده می شود، نتایج تحلیل رگرسیون نشان داده است که متغیرهای پرخاشگری و وندالیسم (به عنوان متغیرهای پیش بینی کننده) توانسته‌اند نوع دوستی نوجوانان مشارکت کننده در پژوهش را پیش بینی کنند، به طوری که در گام اول و دوم به ترتیب $0/89$ و $0/90$ نوع دوستی نوجوانان توسط متغیرهای فوق قابل تبیین است. نتایج تحلیل واریانس برای اعتبار معادله رگرسیون که با میزان F بدست آمده در گامهای اول و دوم به ترتیب $806/707$ و $438/556$ ، در سطح $P < 0/001$ ، معنی دار بوده، نشان دهنده اعتبار کافی این تحلیل است؛ به گونه‌ای که در مجموع قادر است 91% واریانس مربوط به نوع دوستی نوجوانان را تبیین کند.

بحث و نتیجه گیری:

توجه روز افزون روان شناسان محیط‌گرا به محیط زیست انسان موجب علاقه‌مندی هرچه بیشتر آنان به رابطه‌ی انسان و محیط شده است. بررسی تاریخچه‌ی نشان می‌دهد که این علاقه‌مندی به تعامل اثر گذار بین روان شناسان و معماران شده است، بعنوان مثال مفهوم توانش^۷ توسط روان شناسان در ادبیات پژوهشی معماری مطرح شد [۲۶]. از طرف دیگر ترجیح محققین طراحی و معماری به مطالعه رفتار انسان در قالب الگوی مطالعه زیست محیط - رفتار؛ در روان شناسی محیط از جایگاه معتبری برخوردار شده است [۴۰]. ارتباط بین این دو حوزه علمی پس از تخریب ساختمان‌های پرویت - آیگوه در سنت لوئیز آمریکا که منتهی به تخریب بیش از ۴۳ مجموعه ساختمانی یازده طبقه گردید، بیش از پیش احساس شد و به صورت جدی پی‌گیری شد و متخصصین این حوزه خود را ملزم به پژوهش در رفتار روزمره انسان‌ها ساخته‌اند تا بتوانند تأثیرات محیط را به گونه‌ای مستقیم یا غیر مستقیم بر رفتار انسان بررسی کنند [۱۵]؛ در همین رابطه محققانی که به مکتب لیستر معروفند، با استناد به آمار خشونت‌های سیاسی و اجتماعی که شکل عمده‌اش نزاع‌های خیابانی مرسوم در محلات متعلق به طبقات کارگر بود، اشاره به روند نزولی این نوع خشونت‌ها تحت تأثیر تغییرات محیطی می‌کنند. به نظر آنان، وقوع دگرگونی‌هایی نظیر نوسازی مناطق کارگرنشین، آرایش جدید ساکنان نقاط شهری، تمکین تدریجی و سازگاری طبقات کارگر با ارزش‌های حاکم سبب شد تا سنت نزاع‌های خیابانی طبقات کارگر بتدریج روبه زوال گذارد. و با توجه به مطالب فوق می توان نتیجه گیری‌های زیر را انجام داد:

-نوجوانانی که در مناطق زیست محیطی شهری متفاوت زندگی می کنند، به لحاظ متغیرهای تحقیق با یکدیگر تفاوت دارند و این تفاوت از نظر آماری معنی دار است (جدول ۲)؛ بدین معنی نوجوانانی که در مناطق واجد فضای سبز زندگی می کنند در مقایسه با نوجوانان دیگر که در مناطق فاقد فضای سبز زندگی می کنند، از پرخاشگری و رفتارهای وندالیستی کمتر و نیز از رفتارهای نوع دوستانه بیشتر برخوردارند. یکی از تحلیل هایی که می توان در این رابطه ارائه کرد این است که محیط زندگی افراد پی آمدهای روان شناختی خاصی بدنبال دارد، برخی از تحقیقات با این تحلیل هماهنگ است به عنوان مثال پژوهش های روان شناسان در مورد تأثیر گل و گیاه بر رفتار انسان نشان می دهد که ارتباط با طبیعت و لذت بردن از مناظر زیبای آن، راهی ساده اما مهم برای کسب آرامش و تلطیف روح و روان انسان است و توسعهی فراوان آن در محیط های زیستی می تواند در کاهش بروز خشونت، افسردگی، خودکشی مفید باشد [۲۳ و ۲۴]. یافته های تحقیق محمدی، محمدی ده چشمه و ابافت یگانه [۱۵]، ضمن همسویی با نتایج پژوهش جاری نشان داد که پارک ها و فضاهای سبز شهری از مهم ترین عوامل مؤثر در شکل دهی به پایداری اجتماعی و همبستگی های شهری اند. صالحی [۱۰]، نیز در پژوهشی ضمن آزمون فرضیه ای با مضمون همزمانی و هم مکانی انواع آلودگی های محیطی با وقوع انواع انحرافات و ناهنجاری های رفتاری نتیجه گرفت که از طریق مدیریت و برنامه ریزی محیطی، حتی می توان از پیدایش آلودگی های رفتاری نیز پیشگیری کرد.

تحلیل دیگری که برای این یافته می توان ارائه کرد این است که به نظر می آید نوجوانان فاقد فضای سبز بیشتر در خیابان ها و کوچه هایی به بازی و فعالیت می پردازند که هم برای همسایگان و هم برای تردد وسایط نقلیه ایجاد نوعی مزاحمت می کنند و این مزاحمت ها به نوبه خود موجب واکنش های منفی از سوی ساکنین و رانندگان می شود، لذا می توان اظهار داشت این نوجوانان در فعالیت های اجتماعی با ناکامی های بیشتری مواجه هستند و به همین ترتیب رفتارهای پرخاشگرانه و وندالیستی بازتاب این ناکامی ها است. این تحلیل نیز از برخی حمایت های تجربی برخوردار است، به عنوان مثال تحلیل رگرسیون انجام گرفته در پژوهش همچنین میکس گاردنر پاول و گرانتام - مک گرگور [۳۴]، نشان داد که مواجه شدن با پرخاشگری های همسایگان، تنبیهات بدنی در منزل و مدرسه و اختلافات خانوادگی، افزایش خطر پرخاشگری در نوجوانان را پیش بینی کرده و بر خورداری از خانوادهی منسجم، انجام اعمال مذهبی به همراه خانواده کاهش خطر رفتارهای پرخاشگرانه را در نوجوانان پیش بینی می کند. نتیجه گیری که در پژوهش رودریگوئز و لئون^۱ [۴۲] نیز تکرار شد. پور جعفر، محمودی نژاد، رفیعیان و انصاری [۴]، نیز در بررسی ارتقاء امنیت محیطی و کاهش جرائم شهری با تأکید بر رویکرد C.P.T.E.D دریافتند که با طراحی کار آمد و بهینه محیط شهری می توان به بهبود کیفیت زندگی و افزایش رضایتمندی شهروندان دست یافت.

-بین پرخاشگری، وندالیسم و رفتارهای نوع دوستانه نوجوانان رابطه معنی دار وجود دارد $P < 0.05$ ؛ (رابطه بین پرخاشگری و وندالیسم مثبت و بین پرخاشگری و رفتارهای نوع دوستانه و همچنین وندالیسم و رفتارهای نوع دوستانه منفی بود). این نتیجه نیز به نظر منطقی است به جهت اینکه پرخاشگری با وندالیسم همسو بوده و با رفتارهای نوع دوستانه غیر همسو می باشد. این نتیجه نیز با تحقیقات زیادی همسویی دارد. به عنوان مثال شکر بیگی و محمدی راد [۹] در پژوهش خود تحت عنوان «بررسی علل و عوامل نظری وندالیسم در میان جوانان» دریافتند که بین عصبانیت و ارتکاب رفتار ناهنجار (وندالیسم) رابطه معناداری وجود دارد. از نظر انگیزش نیز مشخص شده است که پرخاشگری و وندالیسم با هم ارتباط دارند؛ زیرا پرخاشگری یکی از مکانیزم های روانی است که به منظور تسلط پیدا کردن بر محیط و کسب آرامش به کار می رود. پرخاشگری اعمال خصمانه ای را شامل می شود که از روی عمد صورت گیرد و با افراد و اشیاء آسیب می رساند. پرخاشگری اغلب به دلیل ناکامی صورت می گیرد و در رابطه با افراد به صورت کتک زدن، شکنجه دادن، آزار رساندن و گاهی استهزاء و مسخره کردن یا سرزنش کردن خود را نشان می دهد و در رابطه با اشیاء حالتی از خرابکاری، نابود سازی و ویرانگری (وندالیسم) دارد [۶]. در همین خصوص، حمیدی بگه جان و شیروانی [۱۹]، نیز در بررسی میزان هیجان خواهی، تکانشگری و نشخوار فکری خشم در پیش بینی دیوارنویسی و وندالیسم نشان دادند که نشخوار فکری خشم بهترین پیش بینی کنندهی وندالیسم و دیوارنویسی است. سازمان

^۱-Rodríguez & León

کنترل افراد بر هیجان‌ناشی می‌شود، اما نارسایی در خدمات رفاهی صادی، فرهنگی و اجتماعی افراد نیز در بروز این رفتارها نقش مهمی هیجان‌ناشی شدید، ناتوانی در کنترل هیجان‌ناشی، بیکاری، مجرد بودن و عدم بر روی میزان پرخاشگری باشد [۲۷ و ۴۴]. کاواجا^۱ [۳۰]، نیز در بررسی ت که وجود سالن‌های تردد وسیع، ساعات بیشتر تماشای تلویزیون، ندالیستی همبستگی دارد. علاوه بر این میکس گاردنر پاول و گرانتام نشونت‌های همسایگی بیشتری مواجه شده، اغلب در منزل و مدرسه در

نوع‌دوستانه را پیش بینی کنند و این نتیجه گیری نیز با برخی از [نشان دادند که دانش آموزان مدارس دارای ویژگی‌های زیر، رفتارهای

ده، کیفیت زیبایی شناختی بالاتری دارند.

زی داشته، سطوح فعالیت‌های اجتماعی بالاتری دارند.

نهایت ویژگی‌های مدرسه مناسب استفاده می‌کند.

صادی، اجتماعی و فرهنگی مناسب‌تری برخوردارند.

نی که اوقات فراغت خود را در مکان‌های ورزشی مناسب در محلات بروز می‌دهند. هرون، باون ولینکلن^{۱۱} [۲۸] نیز نشان دادند که بین ی‌دار وجود دارد. نتیجه‌ای که در پژوهش شرود و داونز^{۱۲} [۴۵] نیز [۱۱]، نیز در ارزیابی اثرات فرهنگی و روان شناختی دوره‌های آموزش ت برای عموم مردم دریافتند که آموزش در کاهش رفتارهای تخریب نلت آن تأثیرگذار بوده است.

سنی جوان محسوب می‌شود و اقتضای سن جوانی نیازهای خاصی ههایی که اگر مورد غفلت قرار گیرد می‌تواند بدنبال خود آسیب‌ها و های متنوع جوانان و تلاش در رفع مناسب و منطقی آن‌ها موجب می‌بیدا کنند؛ از جمله ویژگی‌های آشکار جوانان نیاز به تحرک و جنب و ن برای انجام فعالیت‌های حرکتی و جسمانی با استفاده از محیط‌های میسر است، حضور گروهی جوانان و نوجوانان در چنین محیط‌هایی، بال دارد، زمینه‌ی مناسب رشد روانی و اجتماعی مناسب در آنان ایجاد نوع روانی اجتماعی کمک کند، لذا همگام با پژوهش‌های انجام گرفته مقاله بدان‌ها اشاره شد (پیشنهاد محقق این است که مدیریت شهری با ن محیط‌های زیست مناسب شهری کرده، با قرار دادن برخی امکانات ی و تقویت سلامت روانی ساکنین، زمینه تخلیه انرژی متراکم نوجوانان